

Şahmeran

SARA

SAHMERAN

ŞAHMERAN

- Ji zencîra çîrokên gelêrî yêrî kurdî - 1

Berhevkar: Bavê Barzan
Wêner: Fernando Donaire

Wêşanên SARA'yê
Dalagatan 42
S-113 24 Sockholm - SWEDEN
Tel/ fax: +46 / +8 - 331 229

Wêşanên SARA'yê

ISBN 91 87662-45 0

Pêşkêş e ji hêviyên pêşerojê, ji zaro û xortên me re,
û ji Brahîm'ê biçûk re...

ŞAHMERAN

Hebû ne bû, li şaristaneke rohelatê mirovekî bi navê Ziriyal hebû. Ew mirovekî jîr, hekîm û şareza, zaniyarekî mazin ê dema xwe bû. Wî jin û kurek hebûn. Navê kurî Camîsab bû.

Pirtûkeka Ziriyalî ya bi navê Xwezaya Cîhanê hebû. Wî di vê pirtûka xwe de, li ser hebûna bajarê binerdî yê maran nivîsîbû. Marên ku ji ber zordariya mirovan xwe li bin erdê veşartibûn... Wî digot pêdivî ye, ku mirov rêza hemû

zinduyan bigirin û zinduyek li ser zinduyekî din zorkariyê ne ke. Lê roja ku dem hat, wî serî danî, ji duniyayê bar kir. Hingê kurê wî Camîsab, tenê di gel dayika xwe ya pîr ma.

Piştî mirina bavî, rewşa wan a malê pir î neçê bû. Her ku diçû, hejar dibûn. Diviya ku kurê pîrê Camîsab, her roj biçûya li der û de-verna, êzingan, dar û depina bida hev, bihaniya li bajêr bifirota. Çu karekî din ji destê wî ne dihat. Xwandina xwe jî ne biribû serî. Bavî, berî mirinê, gelek caran jê xwastibû, da ku ew xwandina xwe hewke. Lê wî xwandin di nivî de hiştibû. Carinan ji xwe re, pirtûka bavê xwe ya ku jê re mîrat mabû, li malê dixwand. Di pirtûkê de bavê wî digot; "marên ku ji ber stema mirovan reviyane û xwe kirine bin erdê, şahbanûyeka wan a ciwan û bedew heye, ku navê wê Şahmeran e. Ev şahbanû, wisan xwedî ciwaniyek e, ku nayête pesindayin." Dema Camîsabî van gotinên li ser bedewiya Şahmeranê dixwandin, di dilê xwe de hezkirineke mazin jê re xwedî dikir.

Camîsab piraniya caran derdikete çolê li welatê Şahmeranê digeriya. Digot; dibe ku ez rastî gencîneyeke binerdî jî bihêm û pê dewlemend bim. Lê bêkêr bû. Ne rastî welatê Şahmeranê û ne jî rastî gencîneyeke binerdî dihat.

Rojên Camîsabî, bi tevayî, bi berhevdana qal û qirşan derbas dibû. Wî dar û depên ku dicivandin hev, li ser piştta kerê suwar dikirin, ew dihanîn, li bazarê difirotin. Bi pereyên wan, xwarin dikirî, paşê serrast vedigeriya malê nik dayika xwe ya pîr. Wan şîva xwe bi hev re dixwar û dema razanê jî Camîsab diket nav cih û nivînên xwe û radiza. Serê beyaniyan, dîsan zû radibû û diçû çolê ji bo berhevdana qal û qirşan. Jiyana wî her wisan derbas dibû.

Padîşahê dewranê zordariyeke bê hempa li ser şênîyê welêt dikir. Ji gelî bac û zikatên giran û mazin werdigirtin. Gel ji ber vî barî, ketibû nav rewşeke dijwar. Giranî û buhabûn destpêkiribû û gel ji birçîbûnê dimir.

Camisab, ézingan dida hev, dihan ew li bajer difirotn.

Gelî xwe kir yek û li hevberî vî padîşahê stemkar serî rakir. Gelî dixwest ku padîşah ji ser textê werkin.

Li qesrê, padîşah tev li wezîrên xwe, li dîwanê rûniştibû. Wezîrên wî jê re digotin:

– Stêrnasên me dibêjin, ku li welatê me pîremêrekî zane hebû, ku navê wî Ziriyal bû. Wî pirtûkek heye ku têde li ser raperîn û serbestiya gelî nivîsiye. Ta vî pîrê zamanî dibêje, ku mirov li hevberî padîşahê me xwe bikin yek û ji xwe re azadiyê peydakin. Divêt em vê pirtûka wî, berî ku bikeve nav gelî bi destxin. Ziriyal neha miriye û pirtûk ji kurê wî re, yê bi navê Camîsab, mîrat maye.

Padîşah piştî guhdariya van gotinên wezîran kir, ferman da ku zû herin Camîsabî bigirin û xwe bigehînine pirtûkê.

BÎRA HINGIVÊ

Rojekê Camîsab derketibû çolê, ku wî ji xwe re êzingan bida hev dîsan. Li nav rêl û darista-

nan, li pêş şikeft û hevingan, li devî û deveran,
ji xwe re digeriya û dar û êzing, dikirine ser
pişta kerê xwe.

Camîsab wê rojê pir westiyabû. Dunya germ
bû û wî xwe li ber siya deriyê şikeftek dirêj
kiribû, ku bêhna xwe vede. Dît ku va ye li ber
deriyê şikeftê tiştêk gilover dixuye. Ev tiştê
glover mîna bîrek e. Di ser de jî bîr, ta keviya
kevirên jora xwe, tijî av bû! Bîr, di vê çola hişk
û zuwa de... bîra avê? Ma ev dibû? Ji lewre
pêşiyê bi çavên xwe bawer ne kiribû. Lê dema
bi berdewamî dît, ku va ye bi rastî jî bîrek li
ber çavên wî rawestiyayî ye, hingê hêdîkan
xwe nêzîkê bîrê kir. Hat li teniştê bîrê çok da
erdê û ji nêzîk ve lê temaşa kir. Dît ku bîr ta
ber kefa devê kevirên jorê, tijî tiştêkî rohn û
şilo ye. Lê ev tiştê sor ê di navê de, ne av bû!
Dema Camîsabî hêdîkan tiliyeka xwe tere kir û
piçek ji wî tiştê rohn û şilo bîhn kir û çîkek
jî li ser zimanê xwe danî û çêj kir, têgehişt, ku
ew ji bilî hingivê ne tiştêkî din e. Lê wî dîsan bi
çavên xwe bawer ne kiribû. Ta ji wî hat

Camisab ji hingiva birê çêj dike.

ji hingiva bîrê xwar, zikê xwe bi hingiv dagirt. Hingiveka welê xweş, di jiyana xwe de ne xwaribû. Dema wî têr xwar, rabû ser xwe û hingê bawerî bi vî tiştî hanî. Bi vê bîra hingivê gelek dilxweş bû. Ji dilxweşiyê dikir bifiriya. Digot; ez ê herime meşkna ji malê bihênim û bi kerê hingivê bikêşim malê û ji wir jî bibime bazarê û bifiroşim. Ez çendîn hingiv ji bîrê kêmkim, ê dîsan ew çend were şûnê. Ev bîr, bîra hingivê ye! Hoy hoy! Ez ê pê xweşpergal û dewlemend bim!

Paşê pirtûka bavê wî hat bîra wî. Bavî di wê pirtûkê de çêl û behsa wê riya nependiya ku diçû welatê binerdî dikir û digot ku "ew rê ji binê bîrek diçe." Lê Camîsab ji ber dilxweşiya xwe ya li ser bîra hingivê, neha li ser vî tiştî pir hizir ne dikir.

Bi vê dilxweşî û germiyê, berê kerê da ber bi gundî ve û bi rê ket, vegeriya malê. Wî bi lez û bez çend meşk û satil li malê hebûn, dane hev. Pişt re berê xwe da mala hevalemek. Pir bawerî

bi vî hevalê xwe fikir. Ji lewra bû ku wî xwast ew jê re alîkariyê bike. Camîsabî hevalê xwe têgihand ku divêt ew bi hev re herine ciyek. Camîsabî zanî bû ku hevalê wî dê ji kesî re çêla bîra hingivê ne kira. Heger bikira jî, her kes ê pê bikeniya. Ma bîr û hingiv! Kes ê jê bawer ne kira. Hevalê xwe da pey xwe, ji malê derketin berê xwe dan ser rîya ku diçû bîrê.

ŞARİSTANA MARAN

Her ku diçû, hingiva bîrê kê m dibû. Ji lew re wan çendîn hingiv dibirin û li bazarê difirotin, ew çend jî, ji hingiva bîrê kê m dibû. Ne weku Camîsabî hêvî fikir, ku şûn dihate dagirtin. Camîsab û hevalê xwe pir ber bi nemana hingivê ve diketin. Lê bêkêr bû. Hingiva bîrê hema-hema ne mabû.

Rojekê tenê bi çendî meşkekê hingiv di binê bîrê de mabû. Hevalê Camîsabî gote wî:

Camisab û hevalê xwec. ji hingiva birê dibirin û li bazarê difirotin

– Dakeve jêrê û hingiva mayî jî bike vê meşkê û paşê ez ê te bikêşim jorê û em ê herin pereyên hingivên, ku me ta neha firotine, li hev par bikin.

Bêyî ku hizireke neçê were dilê Camîsabî, wî xwe bi werîsî ve, berda jêrê bîrê. Hingiva mayî jî kire meşkê û hevalê wî meşka hingivê zûka kişande jorê. Paşê jî wî werîsê ku dê pê Camîsab bikişanda jorê, avête nav bîrê û berê xwe da ber bi gundî, çû malê.

Ew hevalê ku Camîsabî ew çend baweriya xwe pê dihanî, vê bêbextiyê bi wî dikir. Camîsab hêvîsikestî û neçar di binê bîrê de bi tenê mabû.

Di binê bîra tarî de, Camîsabî dît ku va ye, ji nav terkên kevirên dîwarê bîrê, ronahiyek ber bi çavê wî ket. Ev ronahî kunekî bi çendî serê derziyê mazin bû. Wî doxa heska destê xwe kire binê kevirî û ji cih derhanî. Bi tiliyên xwe ew kunê ku jê ronahî dihate der, kola, mazin kir. Lê tiliya wî li tiştêkî hişk ket. Wî ji

ber miraqaan zû bi zû û bêhtir dest bi kolanê kir. Piştî demekê, dît ku va ye tehteke pehn î mîna deriyekî girtî derkete meydanê. Ronahiyek ji navbera terka du keviran li rû û çavên wî ket. Bi deriyê kevir ve, çemilek jî hebû. Camîsab dîsan bi vê dîtinê bawer ne dikir. Ev çi bîr bû ku pêşiyê têde hingiv derdiket û neha jî di binî de deriyek bi çemil xuya bûbû. Destê xwe da çemilê ku derî veke, li ber derî rûnişt û li ser vî tiştê ecêb û seyr piçek hizir kir. Wî paşê hêdîka destên xwe da çemilî, derî ber bi xwe ve kişand û vekir. Lê çi bibîne? Dît ku va ye li hêla din, hema pêngavek li ber lingê wî û pêş de, dinyake nuh vezelandî ye. Bi vê dîmena ji nav derî, qesr û konaxeke xweşik î bêhempa û bênimûne, bi hewz û baxçe û dar û hêşînayî li ber çavê wî ye. Devê wî li ber ciwaniya vê dîmenê ji hev ma. Demeke dirêj wisan bêdeng û bi heyranî temaşeya vê dîmenê kir. Hêdîka pêngavên xwe ji derî havêtin hundirî û kete nav baxçê. Çû li kenarê hewza avê li ser textebendek rûnişt. Wî di dilê xwe de got xwezî ev bax û bostana han

ya min bûya û ez ta dawîya jiyana xwe têde bûma. Ji ber rindî û ciwaniya baxçê, ji xwe de çû û li ciyê xwe vezeliya, ket xeweke kûr û dirêj.

Li civata şahbanûya maran, bêdengiyek hebû. Ew roja ku şênîyê bajarê binerdî jê ditirsiyan, va ye hatibû. Ji lewra ademîzad ji bîra hingivê ketibûn hundir û êdî mirov, ji wê riya nependî daketibûn jêr û bi war û şargeha Şahmeranê hayidar bûbûn. Ev ne tiştê baş bû. Wezîrê Şahmeranê got:

– Fermanbera rêzdar, heger we destûr hebe, em herin wî ademîzadê bêrêz û pir qusûr bigirin û serî li wî bifirînin. Çavê wan li vê dewlemendiya me ye. Ademîzad dixwazin me talankin. Çu tiştê nikare xwe li ber hêrs û xwesteka wan ragire. Çavê wan çî car têr nabe. Wan şîrê xav vexwariye û ew gelek çavbirçî ne. Bawerî bi wan nabe.

Şahmeranê li ser van gotinên wezîrî hizirek kir û bi carekê li civata xwe welê vegerand:

Dengavck li ber lingê wi û pêş de, dnyake nuh vezelandî bû.

– Ma di navbera me û ademîzadan de, kîjan cudahî, cudahiya herî girîng e? Ma ne dilpakiya me maran e, ku em kirine mar û em ji ademîzadan cuda kirine? Ez dibêjim ku em derfeteke din ya dilpakiya surušta serteserî bidine ademîzadan, dibe ku ew vê carê riya rast bibînin. Nexwe divêt rojekê em bihêne nik hevdû. Em nikarin ta serteseriyê xwe li vê derê veşêrin. Paşê ev ê ji riya bîrê daketiyê jêr, hatiye nik me, dibe ku kurê Ziriyalî, Camîsab bi xwe be. Ji lew re padîşahê demê li dû bi-destxistina wê pirtûka bavê wî ye. Li pirtûkê zaniyarê mazin Ziriyal çel û behsa jiyana me ya binerdî dike. Dibêje ku mafê maran jî heye li ser ruyê erdê, li teniştta mirovan bi aştiyê bijîn. Lê ew neha miriye û hebe ne be kurê wî, bi alîkariya pirtûkê, riya me ya bi bîra hingivê veşartî dîtiye. Ziriyal dostê me bû. Na, wî ne kujin. Herin wî bihênin nik min û bila bibe mêvanê min. Dibe ku ew, li pêşerojê bibe sedema aştiya mar û ademîzadan.

MÊVANÊ ŞAHMERANÊ

Dema wezîrê Şahmeranê bi du alîkarên xwe li ser serê Camîsab rawestiyan, ew ji xewa xwe ya kûr û xweş veciniqî û rabû ser xwe. Wezîrî bi dengekî bilind û bi zimanê wî jê re got:

– Hey ademîzad! Rabe ser xwe û bi me re were! Tu îro mêvanê şahbanûya maran, Şahmeran î.

Camîsabî, di jiyana xwe de, hebûnên, welê ku dipeyvîn ne dîtibû. Hem jî ev marên han bi zimanê wî dipeyvîn. Ji piştê berjor mirov û ji piştê berjêr jî mar bûn. Tirseke mazin laşê wî vegirt û berê xwe da aliyê deriyê bîra hingivê, ku jê hatibû hundirê vî ciyê seyr û ecêb. Lê derî ne li ciyê xwe bû. Camîsabî dîsan berê xwe da wan her sê maran, dûr û dirêj li laş û serên wan temaşe kir. Çu helwêsteka wan a dij-minahiyê ne dixuya. Tenê li ciyê xwe rawestiyabûn û hatina Camîsab dipan. Dema ew têgehiştin ku Camîsab jî, li ciyê xwe matmayî li wan temaşe dike, hingê jê re gotin:

– Li pey me were! Û pişta xwe dan Camîsab û bi rê ketin çûn. Camîsab hê jî matmayî li ciyê xwe rawestayî mabû.

Piştî demekê, hişê Camîsabî dîsan hate serê wî. Ew her sê mar jê dûr ketibûn. Ew vê carê têgehişt, ku bi rastî jî mar naxwazin çu neyariyek lê bikin. Wî hêdî hêdî pêngavên xwe li pey maran havêtin û bi rê ket.

Camîsabî li dû her du maran, pir çûn hindik çûn hatin li ber qesrek rawestan. Mar xwe dan alî û rê dan mêvanî, da ku ew berî wan têkeve hundurî. Camîsabî kete nav heywana mazin û pirnexşîn a qesrê. Ji dûr ve nîvmar û nîv-mirovek li ser textekî zêrîn rûniştî, rûbiken li bendî nêzîkbûna Camîsabî bû. Camîsabî ji ber vê yekê heyirtir mabû. Çimku ew marê li ser textê, ji hemû marên din cudatir, xwedî serekî ciwan yê mirovî bû. Laşê wê, laşê maran û serê wê serê mirovan bû. Serê keçeka bedew... Ev şahbanûya maran Şahmeran, desthilatdara bajarê binerdî bi xwe bû. Gava Camîsabî xwe nêzîkê wê kir, wê got:

– Ser seran û ser çavan hatî hey Camîsab.

Camîsabî bi seyr û heyreteke mazin welê pirsî:

– Şahbanûya rêzdar, gelo hûn navê min çawan dizanin?

Şahmeranê li ser vê pirsê Camîsab welê got:

– Dema min nûçeya pirtûka bavê te bihîst, ez gelek pê dilxweş bûm. Hêviya min a derketina ser ruyê erdê xurttir bû. Tiştê ku bavê te ji bo me û ji bo mirovan kiriye, karekî hêja ye. Min gelek li ser vî karê bavê te hizir kir. Her wisan jî min bi navê te, kurê Ziriyalî, navê Camîsabî bihîst. Paşê jî, min tu di xewna xwe de dîtiye. Ji wê rojê ve ye ku ez her dem hizira te dikim.

Camîsabî bi guhên xwe bawer ne dikir. Hêj nuh giringiya wê pirtûka bavê xwe ya ku her car li nav toza refa dîwêr mabû têdigehişt. Bavê wî kêr pesna şahbanûya maran Şahmeranê dabû. Şahmerana li pêş çavan hêj ciwantir

bû. Wî dema pirtûka bavê xwe xwandibû, pesnên bavê wî yên li ser ciwaniya ruyê Şahmeranê dil ji Camîsabî biribû. Êdî wî çu tirs di dil de ne mabû. Li ber bedewiya ruyê Şahmeranê ji xwe de çûbû. Agirê evîna dilê wî xurttir pêketibû.

Weku me bihîst, Camîsab û Şahmeranê ji dût ve hay ji hev bûne û bêyî ku hev bibînin hez ji hev kirine. Tiştê ku bavê Camîsabî di pirtûka xwe de nivîsibû, hezkirin û evîniya li ser xwezayê bû. Ew tişt bû ku dilê Camîsabî bi dilê Şahmeranê û yê Şahmeranê jî bi yê Camîsabî ve girê dabû. Ev dibû destpêka evîndariyeke germ û helez.

Camîsab ji jiyana xwe ya nuh pir dilxweş bû. Çu xwesteka wî ya din ne bû. Ji lewra ew her roj bi Şahmeranê re bû, ji xwe re kêf û henek dikirin.

Rojekê wezîr û civata Şahmeranê li dîwanê rûniştibûn. Bêdengiyek daketibû ser civatê. Dengê Şahmeranê vê bêdengiyê birrî. Wê got:

laşe we mar, sere we sere mirovan bu. dere keçeke erwan.. **TOMATRE**

– Geli wezîrên min ên hêja û civata min!
Weke we bihîstî, min dil heye ku di gel
Camîsabê ademîzad, xwe cotkim. Ez dizanim
ku ev ne tişteki, welê hêsan e û ev derveyî adet
û toreyên me ye. Lê belê dilê min yekî din
naxwaze. Heger we ta îro hinek bawerî bi
şahbanûya xwe hanî be, hûn ê ji min bawerkin,
ku ev gotina min ji bilî rastiye ne tişteki din e.

Wezîrê mazin piştî di gel çend wezîran da û
stand, bersiva Şahmeranê welê da:

– Heger şahbanûya me destûrê bide me, em ê
piştî sê rojan bersiva vê pirsê bidin. Ji lewra
heger marên mazin ên li serê çiyê, vê bibihîsin,
ew ê dunya tev serûbinkin. Kevir li ser kevirî
nahêlin.

Şahmeranê serê xwe hejand û got :

– Herê, destûr ya we ye, fermo!

Sê roj derbas bûbûn. Şahmeran û Camîsab bi
ahkêşiyêke kûr û mazin, li hêviya bersiva

civata wezîran bûn. Wezîrên Şahmeranê sê roj û sê şev li ser vê pirsê hizir kiribûn û ji hev pirs-sîbûn; gelo cotbûna mar û ademîzadan çawan dibû? Ev tiştê li derveyî civata wan bû. Ta derveyî qanûnên xwezayî jî bû.

Sê roj derbas bûn. Wezîrên Şahmeranê hilkişiyar ser dîwanê, li ciyê xwe rûniştin. Wezîrê mazin dest bi axiftinê kir û got:

– Me sê merc hene. Heger ku kurê ademîzadî Camîsab, bikaribe bersiva pirsên me bide, bila Şahbanûya me xwe pê re cot ke. Heger na, hingê ev yekbûna han, ne bi dilê şêniyê welatê maran e.

Şahmeran û Camîsabî li hev nihêrtin, lê çî derfeta wan a axiftinê tune bû. Wezîr nûnerê civatê bûn. Biryara wan, biryara civatê bû. Şahmeranê dîsan peyivî:

– Belê wezîrê min, fermo em li bendî bihîstina mercên we ne.

Wezîrî got:

– Mercê yekê, ev e ku divêt Camîsab ji me re çêla jiyân û mirinê bike.

Yê duwê, li gor bîr û baweriya Camîsabî, çi ye ku dikare cîhanê bi hêza xwe bigerîne?

Yê siyê jî ev e, ku heger kurê ademîzad Camîsab, xwe bi Şahmeranê re cotke, divêt hingê ew ta dawîya jiyana xwe, her li vî welatî bimîne û venegere ser ruyê erdê. Gelo Camîsab ê bikaribe li ber ew bêrîkirina mazin a welatê xwe raweste, sond û peymanê bide, da ku ew êdî vî welatî li cih ne hêle û neçe?

Camîsab mîna ku di xewna şevan de be, bêyî ku bi guh û çavên xwe bawer ke, temaşa vê bûyerê dikir. Ji wê roja ku pirtûka bavê xwe xwandibû, ji hingê ve dilê wî ketibû Şahmeranê. Lê Şahmeran nîvmar û nîvmirovek bû. Ma cotbûna wî û Şahmeranê dê çawan bûya? Camîsabî berî ku bersiva vê pirsê bida, diviya bersiva pirsên wezîrê mazin bida. Wî ji

Şahmeranê destûr xwast û welê got:

– Li ser pirsê yekê ez dibêjim jiyan tiştêkî welê ye, ku ta roja îro çu zinduyek haydarê vê sirê ne bûye. Lê belê divêt ku her zinduyekî bêyî kêmasiyek xwedî mafê jiyanê be. Di navbera zinduyan de, serbestî, wekhevî û birayetî hîmê herî beşdar be. Di jiyanê hemû zinduyan de, ev tişt herî girîng û bingeşîn e. Ev xweşî divêt bibe para her zinduyekî.

Li ser mirinê jî dibêjim ku divêt her zinduyekî, bizanibe ku rojekê ew ê her bimire. Mirin jî weke jiyanê serekî welê ye, ku ta roja îro çu zinduyek hay li sirê ne bûye. Mirin û jiyan destbirakê hev in.

Ji bo pirsê duwê jî ez xwedî vê baweriyê me, ku tiştê cîhanê li ser hêza xwe digerîne, evîna li nav dilê jiyanê bi xwe ye. Jiyan bêyî evîn, evîn jî bêyî jiyan nabe.

Li ser pirsê dawiyê jî ez dibêjim; 'herê'. Heger Şahbanûya rêzbiind min bixwaze, min

ew bi dilxweşî û serbilindî divêt û ez ê ta dawiya jiyana xwe, bi dilxweşiyê mazin li nik wê bim û li welatê wê bimênim.

Civata wezîran hemû li hev nihêrtin. Wan digot qey Camîsab mirovekî nezan e. Wan hêviya van bersivên xweş, ji wî ne dipan. Şahmeranê jî, ji ber van bersivên Camîsabî, ji xwe de çûbû. Wisan diyar bû ku wê jî, ji wê roja pêşî ku nûçeya pirtûka Ziriyalî û kurê wî Camîsabî bihîstibû, hêvîdar bûbû, da ku rojekê ji rojan, Camîsabî bibîne. Û dewrana felekê jî ew bi vî rengî gihandibûn hev, va ye ser de jî dibûn cot.

CAMÎSAB BÊRIYA MALÊ DIKE

Çardeh sal derbas bûbûn, ku Camîsab û Şahmeranê jiyana xwe kiribûn yek. Her roja ku diçû jî, Camîsab bêhtir bêriya jiyana xwe ya ser rûyê erdê û bêriya dayika xwe dikir. Gelo hêj diya wî ya pîr dijiya, yan na? Dixwast

Dilé Camisabi di cih de ketibû gâhmeranê.

DONAIRE

bizanibe. Ew bi jiyana xwe ya bi Şahmeranê re gelek dilxweş bû, lê welatê wî, dayika wî her dem li bîra wî bûn. Gelek caran Şahmeranê vê rewşê têdigehişt, lê ne dixwast ku birîna Camîsabî kûrtir ke. Xwe radigirt, jê re çu tiştêk li ser vê yekê ne digot. Dem derbas dibû, kula dilê Camîsab jî her diwartir dibû. Ne Camîsabî û ne jî Şahmeranê, dikaribûn vê rastiye di dilan de veşêrin.

Rojekê Camîsabî ji Şahmeranê re mijara dilê xwe vekir. Gote wê:

– Ciwana min, weku tu jî lê varqiliyî ev demek e, ku ez bêriya malê, bêriya dayika xwe dikim. Her wisan jî ahkêşiya rewşa civata xwe dikim. Gelo dayika min sax e yan na? Gelo rewşa gelê min çawan e? Ez dixwazim ji van pirsan re bersivê peydakim. Ji ber vê yekê ez hêvîdar im ku tu destûrê bidî min, da ez bika-ribim vegerim. Ez hez ji te dikim û bila soz û peyman be ku ez ê çî nepakiyek ne gehîname te.

Ji ber van gotinên Camîsabî, Şahmeranê kire girî û got:

– Ciwanê min, tu baş dizanî, ku ez jî hez ji te dikim û gotineka te nakim dudo. Ez jî dibînim ku dilê te bi evîniya dayikê û welatî ve dişewite û min navê ku tu bêhtir bi vê kulê birîndar bî. Her wisan jî ez bawer im, ku tu çu nebaşiyek nagehînî min. Fermo destûr ya te ye. Heger dixwazî here. Ez ê nûçeya çûna te ne gehîname çî kesekî. Lê çî caran min ji bîr ne ke. Dema derkevî ser ruyê erdê jî, li xwe pir agehdar be. Laşê xwe nîşa çu kesî ne de. Ji ber ku kesê ez dîtîbim û li welatê min mabe, li ser ruyê erdê, laşê wî dibe xalxalî. Ev nîşana vî tiştî ye, ku ew kes, bi riya nependî ya ku tête welatê binerdî dizane.

DI ZINADANA PADÎŞAHÎ DE

Camîsab li malê bi dayika xwe re rûniştibû û wî li ser Şahmeranê û jiyana xwe ya binerdî

hizir fikir. Ji mêj ve vegeriyabû malê. Veger ji welatê binerdî ne dibû, lê Şahmeranê ewçend jê hez fikir, destûra wî bi dizî ve dabûyê û ew bêyî agehdariya civatê, ji welatê binerdî derxistibû û ew şandibû malê.

Heval û hogirên wî yên berê li dora wî rûniştibûn û bi hatina wî dilxweş bûn. Camîsabî ji wan re çêla civata maran fikir û digot :

– Pirtîşt hene ku divêt em ji maran fêrbin. Belê ew mar in lê ew jî weke me xwedî dil û can in. Nîvê laşê wan jî mirov e, serê wan serê mirovan e. Heger em dijminatiyê bi wan ne kin ew təkiliya me nakin. Weku ez neha pê agehadar im, padîşahê me stem û zorkariyê li ser gelî bêhtir û diwartir kiriye. Lê em bawer in ku ev jê re namîne. Xwedê sûcê wî jê re welê nahêle. Da em yek bin û pêkve vî padîşahî ji ser textê werkin.

Padîşahê dewranê pîr hûbû û jê re nexweşiyek peyda hûbû. Bijîşk û hekîman digotin ku xwîna şahbanûya maran Şahmeran, dermanê

derdê wî ye. Stêrnasên padişahî jî digotin, ku yên ji riya nependî daketine welatê maran û nêzîkê Şahmeranê bûne, laşê wan xalxalî ye. Ji nav ademîzadan ta neha mirovek tenê, bi vê riya nependî dizane. Ew mirov çûye wî welatî û vegeyriyaye ser ruyê erdê. Padişahî ferman da leşkeran, ku hemû serşoyên (hemamên) bajêr li şênîyê vekin û kî bixwaze bila here belaş û bêpere serê xwe bişo. Û yên xwedî laşên xalxalî ne, bigirin û yekser bihênine dîwana wî.

Piştî çend rojan pirsîn kî maye, kî ne maye ku ne çûye serşoyê û serê xwe ne şûştiye. Gotin lawê pîrê Camîsab maye. Pir ne hajot ku çar leşkerên padişahî li ber mala wî peyda bûn. Destên wî li kelemçê xistin û yekser ew birin dîwana padişahî. Ji lewra ta wê rojê, çu mirovên xwedî laşên xalxalî ne girtibûn. Cil ji wî kirin, dîtin ku laşê wî tev xalxalî ye.

Padîşahî bi dilxweşî û bi bêhna fireh ji Camîsabî re got;

– Tu bi xêr û xweşî hatî hey Camîsabê kurê zaneyê mazin Ziriyal. Ev çend salên dirêj bûn ku ez li benda hatina te bûm. Ez hêvîdar im ku tu bêyî berxwe bidî, ciyê Şahmeranê ji min re aşkere bikî. Lê Camîsabî gote wî:

– Heger hûn serê min jî bifirînin, dîsan ez ciyê Şahmeranê nîşa çu kesekî nadim.

Li ser fermana padîşahî, leşkeran ew havêtin zindeneke kûr û tarî. Heft salên wî di zindanê de derbas bûn. Her roj lêdan û şikence lê dikirin, da ku ciyê Şahmeranê ji wan re aşkereke. Lê wî her ber xwe dida û ne dixwast bêbextiyê li Şahmeranê bike.

Keça padîşahî li ber vê dilsojiyê ji Camîsabî re hezkirineke mazin di dilê xwe de xwedî dikir. Wê ji xwe re digot ev mirovekî dilsoz e. Xwezî min jî yarek wekî wî heba. Şahbanûyê xwe bi dizî ve digihande zindanê û ji Camîsabî re xwarin û vexwarin dibirin û birînen wî derman dikirin. Camîsab jî bi van kirînen şahbanûya taze pir dilxweş û spasdar dibû. Roj bi

roj dostaniya navbera wan, xweştir dibû. Rojekê êdî şahbanûyê bi halîkariya çend leşkeran bi dizî ve ew ji zindanê azad kir.

Camîsabî di cih de xwe gihande hevalên xwe û di gel hogiran hêrişek birine ser qesra padîşahî, ku wî ji ser textê bêxine xwarê. Lê ev hewildana wan bi ser ne ket û Camîsab vêca tev li hevalên xwe hat girtin û padîşahî tev li hogiran wan havêt zindana reş û tarî.

Her ku diçû birînên padîşahî diwartir dibûn. Camîsab jî li ber ew lêdan û şikenceyan nexweştir û perîşantir bûbû. Lê dîsan jî, wî hêj çi bêbextiyek ne dihanî bîra xwe.

Wezîrên padîşahî kom bûbûn da ku çareyek ji vê rewşê re bibînin. Yekî ji wan gote padîşahî:

– Heger em Camîsab bitirsînin û bêjine wî, 'xwîna te ji dermanê birîna padîşahî ye', hingê dibe ku ew ciyê Şahmeranê bêje me. 'Ji lew re yên ku çav bi Şahmeranê ketine û çûne welatê

wê, xwedî laşekî xalxalî ne. Ji ber hindê xwîna wan jî dermanê derdê padîşahî ye. Em ê te gorî padîşahî kin!’ Hingê dibe ku bitirse û dev ji vê cira xwe ya berxwedanê berde û riya welatê maran nîşa me bike.

Padîşahî ev pêşniyar pejirand û du serbirên wî vê fermanê ji Camîsabî re xwandin û ew hanîn ji bo serbirînê. Destên wî girê dan ku serê wî bi lêdana şûrek bifirînin.

Weku dibêjin can şêrîn e. Camîsabî jî hingê ber bi canê xwe ket, serê xwe hêjand da ku destên wî vekin. Wî dê Şahmeran çawan bi dest keta, ji wan re bigota.

DAWIYA ŞAHMERANÊ

Wê rojê Şahmeran pir xemgîn û dilşewat li heywana qesra xwe diçû û dihat. Ji kûrahiya dilê wê, dengê jê re digot; ‘çi caran, bawerî bi ademîzadê şîrxwûr nabe.’ Wê jî baweriya xwe

Şahmcran, şahbanüya maran, dəsthilətdərə bəjarə bincrdi.

bi vî dengî hanî. Lê derengî bû. Ew xewn û merema dilê wê bi cih ne hatibûn. Ew ê çî caran ne derketa ser ruyê erdê. Hêj çî biratîyek di navbera zinduyan de ne dixuya. Ademîzad bi xwe dijminê hev bûn. Ma ew ê çawan hez ji maran bikirana?

Beyaniyekê zû stêrnasên Padîşahî dest bi xwendina xwe ya efsûnî kirin. Bi hukm û hêza xwendinê ve, di nivê odeyê de, ser û laşê Şahmeranê xuya bû. Bi dileke şikestî li Camîsabî nihêrî. Gote wî:

– Min diviya çu bawerîyek bi ademîzad ne haniya. Lê tiştê ku qewimiye, êdî venagere. Ji lewra, min daxwazîyeka herî dawiyê ji we heye û ev e: Ji xwîna min, piyaleya pêşîn bidine Padîşahî, ya duwemîn bidine wezîrî û ya sêyemîn jî bila ji Camîsabî re be.

Padîşah bi vexwarina piyaleya pêşîn a ji xwîna Şahmeranê, di cih de mir. Wezîr jîr bû û laşê Camîsabî jî bûbû weke berê dîsan. Xal ji ser laşê wî çûbûn, ne ma bûn.

Lê belê Şahmeran hêj ne miribû. Ji lew re ew berî mirina xwe bûbû xwedî keçek. Piştî mirina wê bi sê rojan, dê keça Şahmeranê di çardeh-saliya xwe de bihata dunyayê.

Mar dîsan xwedî şahbanûya xwe û li ciyekî din, ji çavê ademîzadan dûrtir, li binê erdekî din, bi aşî û azadiyê bi hev re dijiyan.

Çîroka me li diyaran, dilovaniya Xwedê li miriyên guhdaran û xwelî li serê Bekoewanên li ber dîwaran.

DAWÎ

[Di nav gçhî de, dibêjin ku "gâhmecran xortekî gçleng û aza bû. Wî serî li hevberî padîşahê dewrane rakiribû. Padîşahê xwînîjî, gel ji ber stema xwe perşan kiribû. Lê vi xortî, li ber vê bêdadîyê, hez ji serîgçmanandîne ne kiribû û serî hildabû.

Hevalên wî, li berxwedanê ne durust bûne, ji lew re doza wî ji bi ser ne ketiye. Ji ber vê hîndê, wî li ber padîşahi, xwe bi şûn de kişandîye û ketiye bin erdê. Bi salan, weke maran, di kûn û şkelîlan de maye, nivê laşê wî bûye mar. Vêca maran xwe pc re kirînc heval û ew bûye padîşahê wan (gâhmecran / anku: gâhê maran). Paşê miriye û kçça wî ya dêmar, bûye gâhbaniya maran. Lê navê gâhmecraneê herî ji kçça wî re maye."

Li ser çiroka gâhmecraneê, bi awayekî din ji lêle çêlkin, ku "piştî dakûna pçyamber Ademî ser ruyê erdê, di navbera ademîzad û maran de, dijminahi peyda bûye. Mar bûnc sedem, ku Adem ji buhûşê hîyê der-xişûn, ji wê rojê, mar û mirov bûnc dijminên hev. Ji ber ku mirovan mar bi hêsanî kuştine, ew li ser ruyê erdê ne mane. Hegert mirov ji maran bipirse, çima hûn di bin erdê de dijîn? Mar dibêjin: em dixwazin bi mirovan re bi aşiyê bijîn, lê mirov dijminahiya me dikin. Me li ku derê bidînin, dikujin. Roja ku mirov deç ji vê helwêsta xwe berdin, hingê em ê ji derkevînc ser ruyê erdê."

Maran xwe ji ber stema mirovan kişandînc bin erdê. Hegert mirov wan ne ûrsînc, ew bi mirovan venadin. Hingê ew de ji bin erdê derkevin û bi mirovan re bi aşiyê bijîn."